

Jaarbericht 2021

Natuur en Milieu Gelderland

Samen voor een **mooi en duurzaam** Gelderland

Natuur · Landschap · Landbouw · Voedsel · Omgevingskwaliteit · Energie · Klimaat

2021 in cijfers

Activiteiten

76 helpdeskvragen
beantwoord

22 online bijeenkomsten
met 880 bezoekers

21 fysieke bijeenkomsten
met 564 deelnemers

1 swipocratie jongeren Achterhoek

1 thema-uitzending BuitenGewoon
bij omroep Gelderland

inbreng voor **6** regionale
Energiestrategieën

5 fietsroutes langs duurzame voedselaanbieders

Communicatie

7.631 abonnees digitale
niewsbrief

24 digitale
niewsbrieven

11 nieuws-
brieven
Provinciale
Staten

Resultaten

93 adviezen voor beleid
waarvan 39 (deels) in beleid zijn overgenomen

Organisatie Platform
Natuurinclusieve
landbouw

start van
23 projecten

Toolbox natuurinclusieve energietransitie
ism Natuur en Milieufederaties

10.000+ bomen aangeplant

16 deelnemers cursus
Voedselbossen

Coalitie verduurzaming
voedsel met **36** partijen

Start samenwerking
1 energietuin

1 CoP
ambachtscentra

Vereniging

95 lidorganisaties | **535** particuliere
leden

26.211 relaties in
de database

Beste lezer,

Natuur en Milieu Gelderland is 50 jaar jong, en 50 jaar oud, en staat midden in de samenleving. In ons jubileumdebat #Gelderland2071 keken we een halve eeuw vóóruit: hoe maken we vandaag keuzes die zorgen voor een duurzame en gezonde leefomgeving in de toekomst? We realiseren ons dat dit niet alleen over het toe-passen van kennis en techniek gaat, maar juist ook over sociale verandering. We hebben veel inspiratie opgehaald bij jonge talenten.

We brengen de inspiratie naar de praktijk. We inspireren gemeenten om meer stappen te zetten voor duurzaam beleid en leveren groene inbreng voor de verkiezingen in maart 2022. We stimuleren provincie en gemeenten om het stikstofprobleem op te lossen. We zijn vol in uitvoering met ons Platform Natuurinclusieve landbouw en dankzij Plan Boom dragen we bij aan de toename van bomen in Gelderland. Dit jaarbericht 2021 biedt een mooie compilatie van ons werk. Veel inspiratie gewenst!

Petra Souwerbren
Directeur

Missie en visie Natuur en Milieu Gelderland

Wij staan voor een provincie met een aantrekkelijk landschap, een rijke biodiversiteit en een gezonde leefomgeving voor mens, plant en dier. Voor nu en voor generaties na ons.

Rollen en werkwijze

Wij inspireren mensen, bedrijven en overheden op weg naar een duurzame samenleving. En wij treden op als aanjager, verbinder en als het nodig is als luis in de pels. Onze manier van werken is constructief, kritisch en oplossingsgericht. Het team van medewerkers zet dagelijks de schouders onder onze ambities voor de geformuleerde doelen. Het bestuur ziet erop toe dat dit gebeurt volgens de afspraken

in het strategisch plan en het jaarplan. Onze leden houden ons scherp en denken mee over prioriteiten.

Samen

Per thema werken we met diverse partners samen. Wij vervullen een provinciale koepelfunctie voor bijna 100 aangesloten lokale en regionale natuur- en milieuorganisaties. Daarnaast kent de vereniging particuliere leden.

Coverbeeld:

Zonsopgang op Elspeterheide,
prijswinnaar van onze fotowedstrijd
Foto door: Erik van der Ploeg

Natuur en landschap

Natuur is van groot belang voor een gezond ecosysteem en biodiversiteit. En natuurlijk genieten we als mens ook dagelijks van de mooie natuur. Met groen om ons heen voelen we ons gelukkiger. Wij creëren kansen voor nieuwe natuur en beschermen bestaande natuur.

Plan Boom: 1 miljoen bomen extra in Gelderland

In de komende jaren dragen wij met Plan Boom bij aan het planten van meer bomen in Gelderland. Samen met andere organisaties, gemeenten, bedrijven en inwoners van Gelderland. In tuinen, bermen, plantsoenen, parken, bedrijventerreinen en in het buitengebied. Iedereen kan meedoen!

Dit plantseizoen zijn er verschillende plantevenementen geweest met vrijwilligers, bijvoorbeeld bij een burgerinitiatief in de Ooijpolder, een landgoed in Malden en een voedselbos in Eerbeek. Daarnaast hebben we samen met onze partner Stichting Landschapsbeheer Gelderland een grote actie opgezet voor de aanplant van vogelbosjes in heel Gelderland. Vogelbosjes bestaan uit voornamelijk besdragende bomen, zoals meidoorn, kardinaalsmuts, lijsterbes en Gelderse roos. Inwoners die zich aanmeldde voor deze actie, kregen een passend plantadvies van SLG en konden het plantmateriaal (met een kleine eigen bijdrage) ophalen op één van de uitdeeldagen.

Dit plantseizoen hebben we samen ruim 10.000 bomen geplant! Komende tijd gaan we nadenken over de acties van volgend plantseizoen. Hiervoor zijn we al in gesprek met verschillende gemeenten.

Tien haalbare, duurzame doelen voor gemeenten

Wat is er aan duurzame maatregelen mogelijk, die tegelijk bijdragen aan een leefbare omgeving? Dat is iets waar politieke partijen op gemeentelijk niveau zich mee bezig houden. Zeker toen zij dit jaar de verkiezingsprogramma's moesten opstellen voor de gemeenteraadsverkiezingen in 2022. Om hen daarbij te inspireren brachten we een brochure uit met tien haalbare, duurzame doelen voor gemeentes. We geven daarin praktische voorbeelden van wat op lokaal niveau mogelijk is. Zoals over ecologisch bermbeheer, isolatie van huurwoningen, meervoudig ruimtegebruik en het tegengaan van hittestress.

De brochure verstuurden we digitaal aan de politieke partijen in alle 51 Gelderse gemeenten. Onze leden kregen de brochure op papier, zodat zij deze ideeën in hun eigen gemeente naar voren kunnen brengen. Rondom de gemeenteraadsverkiezingen in 2022 geven we hier een follow-up aan, zowel richting kiezers als de nieuw te vormen colleges. Hiermee willen we bijdragen aan duurzaam lokaal beleid door de uitvoering concreet te maken en voordelen daarvan te benoemen.

Cursus Voedselbosontwerp

Dit jaar organiseerden we de cursus Voedselbosontwerp. Zestien mensen werden toegelaten tot de cursus, omdat zij na afloop daadwerkelijk een voedselbos willen aanleggen op tenminste een halve hectare. De enthousiaste deelnemers maakten in acht lesdagen een basisontwerp voor hun eigen voedselbos. Vooral de bezoeken aan meerdere voedselbossen waren zeer inspirerend. Juist deze kennis uit eerste hand, van experts en initiatiefnemers, maakte de cursus zo waardevol, aldus de deelnemers. Zij hebben voldoende handvatten gekregen om verder aan de slag te gaan. Meerdere zijn dit seizoen al gestart met de eerste aanplant.

“We gaan het verder doorontwikkelen met nog meer enthousiasme!”

Aanvalsplan landschapselementen aangeboden aan minister

10% groen-blauw dooradering van het landelijk gebied, dát is onze ambitie. Samen met onze partners in het Deltaplan Biodiversiteitsherstel hebben we het raamwerk voor het aanvalsplan opgeleverd. Met deze ambitie dienen we meerdere doelen: herstel van het landschap,

beloning voor inzet van boeren, opslag van CO₂ én versterking van biodiversiteit. Minister Schouten van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit nam in maart de ambitie in ontvangst. Samen met dit ministerie, meerdere provincies en het ministerie van Binnenlandse Zaken bereiden

we de realisatie voor. We werken aan: opname in beleid, financiering en een monitoringskader.

Kans op landschapsherstel in Brongebied Grote Wetering

Samen met agrarisch ondernemers, waterschap, terreinbeheerders en gemeenten richten wij ons op versterking van natuur en landschap in de IJsselvallei. Dit is onderdeel van het Masterplan IJsselvallei, evenals klimaatadaptatie en versterking van recreatie. We zetten in op bosaanplant en duurzame waterhuishouding, het omschakelen naar meer natuurinclusieve landbouw, en cultuurrecreatie en leefbaarheid van het landelijk gebied.

In september startten we met het gebiedsproject 'Brongebied Grote Wetering'. We werken aan het koppelen van verschillende initiatieven. Bijvoorbeeld door natuurinclusieve landbouw te combineren met aanleg van houtsingels of het beter vasthouden van water. Want een gezamenlijke aanpak versterkt de kans op succes. De eerste voorstellen voor het gebiedsplan bespreken we binnenkort met de gebiedspartners.

Landbouw en voedsel

Wij werken als initiatiefnemer en inspirator aan een toekomst voor natuurinclusieve landbouw en duurzaam voedsel.

Bekijk het filmpje van de inspiratiebijeenkomsten in Lochem, Brummen en Randwijk.

Platform Natuurinclusieve landbouw

In februari lanceerden we het online platform Natuurinclusieve Landbouw Gelderland. Zo willen we boeren en beleidsmakers inspireren om met natuurinclusieve landbouw aan de slag te gaan. Ook startten we met 24 projecten, in samenwerking met 23 organisaties: natuurorganisaties, landbouworganisaties en overheden. In deze projecten willen we boeren bewegen om biodiversiteit en landschap op te nemen in hun bedrijfsvoering. We brengen kennis naar de praktijk en bevorderen regelgeving en verdienmodellen. Zo werken we aan versterking en herstel van biodiversiteit en landschap in het agrarisch gebied. Zulke veranderingen gaan niet van vandaag op morgen, het huidige programma loopt tot in 2024.

Wij zijn penvoerder voor het Platform en de samenwerking. En we werken mee aan de uitvoering van meerdere projecten. In het najaar hebben we drie grote inspiratiebijeenkomsten georganiseerd, in de Achterhoek, de Veluwe en in het Rivierengebied. In totaal waren er zo'n 300 deelnemers. In deze bijeenkomsten hebben we toegelicht wat natuurinclusieve landbouw is en hoe je er als boer geld mee kan verdienen. De bijeenkomsten werden afgesloten met een excursie, om te kijken wat natuurinclusief in de praktijk betekent op een landbouwbedrijf.

Op bezoek bij natuurinclusieve boeren

Melkveehouder Jan Willem Breukink heeft zes jaar geleden enthousiast de eerste stappen gezet naar meer natuurinclusieve landbouw. Hij houdt 190 koeien op 100 hectare land in Brummen.

"We zijn het door de jaren heen verleerd om samen te werken met de natuur. Door met meer respect naar de bodem te kijken heb ik de kracht van diversiteit leren kennen. Engels raaigras en mais hebben de afgelopen jaren op ons bedrijf plaatsgemaakt voor klaver, kruiden en cichorei. Probeer het gewoon. Het levert zoveel moois op. Er is niets zo weerbaar als de bodem."

Afzetmarkt voor duurzaam voedsel

Wil duurzame landbouw een succes worden en blijven, dan is een goede afzetmarkt noodzakelijk. Daarom richten we ons op bedrijven en organisaties die daarin verschil kunnen maken, zoals bedrijfsrestaurants, zorginstellingen en cateraars. In het kader daarvan werd onze directeur Petra Souwerbren geïnterviewd én nam zij deel aan een

rondetafelgesprek voor de Gelderse najaarseditie van magazine Het Ondernemersbelang. Ze sprak met innovatieve ondernemers, de provincie en het Kiemtnetwerk over duurzame landbouw, voedselverspilling en de eiwittransitie. Een artikel dat goed aansloot bij de thematiek van deze uitgave: circulaire economie. Oplage: 1100 op papier en 6000 online abonnees.

Aan de slag met Menu van morgen in horeca, zorg, retail en supermarkt

Wij gaan met tal van partners aan de slag om het voedselaanbod te verduurzamen. Onze focus ligt daarbij op meer plantaardig eten en minder voedselverspilling. Ook is er aandacht voor meer lokale, duurzame producten. Het programma start in januari 2022 met de naam 'Gelderland van Morgen'.

Projectleider Voedsel Marieke Gorkink: "Het programma is tot stand gekomen via een aanbesteding van de provincie Gelderland. Wij hebben partners gezocht die expertise hebben aanvullend op onze kennis. Dit heeft geleid tot een inschrijving met Greendish als hoofdaannemer en onszelf en andere partners als onderaannemers. Met het programma

zetten we een flinke ambitie neer. Zo willen we bijvoorbeeld in de horeca, catering en zorg meer dan 10 miljoen borden 'vergroenen' en 15-25% minder voedsel verspillen. Dit moet een CO2-reductie opleveren van 30-40%."

"Onze focus ligt op meer plantaardig eten en minder voedselverspilling. Ook is er aandacht voor meer lokale, duurzame producten."

Lokaal voedsel in trek op GoodFoodClub.nu

Lokaal en duurzaam geproduceerd voedsel, dat vind je op de GoodFoodclub.nu! Hier staan zo'n 50 boerderijwinkels en restaurants op vermeld. Afgelopen jaar is extra ingezet op leuke fietsroutes langs deze plekken. Inmiddels is er een route in de Betuwe, rondom Arnhem en rondom Zutphen-Warnsveld. Van onze leden kregen we twee leuke routes aangeleverd in Ermelo en in Nijmegen. Alle routes zijn te downloaden op www.goodfoodclub.nu/fietsroutes-gelderland. Ook maakten verschillende producenten een filmpje om de fietsroutes te promoten.

januari

Ons nieuw verbouwde kantoor!

februari

Natuurinclusieve landbouw: beschikking binnen, we kunnen uitvoeren!

maart

Aanvalsplan landschapselementen aangeboden aan minister

juli

Wij bieden de Provinciale Staten onze adviezen aan om stikstofuitstoot terug te brengen

augustus

ViAIS: Raad van State onderkent onze bezwaren over stikstofuitstoot

september

Natuurinclusieve landbouw: op bezoek bij boeren

april

ALV met drukbezocht webinar over energie

mei

Enthousiastelingen bij Cursus Voedselbosontwerp

juni

Fietsroutes door Gelderland van de Good Food Club

oktober

Start gebiedsproject 'Brongebied Grote Wetering'

november

Jubileumbijeenkomst met debat over landschap en ruimte in #Gelderland2071

december

Plan Boom: ruim 7.000 bomen geplant

Omgevingskwaliteit

We leveren een proactieve inbreng voor omgevingsbeleid. We richten ons op doelmatige bescherming en ontwikkeling van natuur en landschap en verbetering van biodiversiteit. Ook willen we de omgevingskwaliteit verbeteren voor lucht, water en bodem en met aandacht voor stilte en donkerte.

Schone Lucht Arnhem

Sinds 2020 werken we met de gemeente Arnhem samen aan het verbeteren van de luchtkwaliteit. Focus ligt op het betrekken van inwoners bij de luchtkwaliteit in de stad en het terugdringen van houtstook. We hebben een burgermeetnet ontwikkeld, waarbij inwoners een fijnstofmeter in elkaar zetten en bij hun woning meten. De data worden verzameld op de website van het RIVM samenmeten.nl. In 2021 hebben we, samen met Luchtwachters Arnhem, twee workshops georganiseerd en is er onder begeleiding van het RIVM een workshop gegeven om de data te analyseren. Ook zijn er vier online workshops Kachel stoken gegeven voor in totaal 281 deelnemers. De digitale nieuwsbrief is afgelopen jaar 10 keer verschenen. Ook is er een subsidieregeling in voorbereiding om oude scooters te vervangen voor een elektrische.

Aanpak van stikstof

Het terugbrengen van stikstofuitstoot en herstellen van natuur is een van de grootste opgaven waar Nederland en Gelderland voor staan. Wij pleiten voor een integrale aanpak met gelijktijdig de volgende maatregelen:

- minder stikstofemissies in alle sectoren en vooral in de landbouw
- een vergaande vermindering van de piekbelasting rond kwetsbare natuurgebieden
- verbetering van de hydrologie rond natuurgebieden
- natuurherstelmaatregelen

Wij werken mee aan de Gelderse Maatregelen Stikstof en dringen aan op deze integrale aanpak. Dat doen wij in nauwe samenwerking met de natuurterreinbeheerders. Helaas zorgde de langdurige kabinetsformatie voor een stilstand in de ontwikkeling van maatregelen en financiering om de emissies terug te dringen. Er is veel geld nodig voor uitvoering van maatregelen in overgangsgebieden rond kwetsbare Natura2000-gebieden. Wij blijven positief kritisch meewerken aan het vervolg in een gebiedsgerichte aanpak. Daarnaast vragen wij gemeenten ervoor te zorgen dat vergunningen actueel zijn en gehandhaafd worden.

Bestemmingsplan Kanaalzone Medel: succesvolle beroepszaak

Goed nieuws: ons beroep tegen de uitbreiding van bedrijventerrein Medel was succesvol! De gemeente Tiel voldeed namelijk met dit project niet aan de vereisten vanuit de Natuurbeschermingswet. Want een uitbreiding zou stikstofneerslag in omliggende Natura 2000-gebieden te veel verhogen.

Voorafgaand aan de zitting erkende de gemeente Tiel ons gelijk en nam een herstelbesluit over dit bestemmingsplan: bedrijven die zich op het terrein willen vestigen, mogen geen stikstof meer uitstoten. Daarnaast is er compensatie gevonden voor de stikstofuitstoot van het verkeer van en naar de bedrijven.

Landschap en ruimte in Gelderland in 2071

Bij ons 50jarig jubileum wilden we onder de titel #Gelderland2071 vooral vooruitkijken: wat is er nodig voor landschap en ruimte in Gelderland over 50 jaar? De actieve betrokkenheid van young professionals gaf dit debat frisse energie en de nodige urgentie. We hadden het immers over hun toekomst. Wat duidelijk naar voren kwam, is dat de noodzaak van duurzaam beleid bekend is en dat de technische en juridische mogelijkheden er zijn om in te grijpen. Dit vraagt om leiderschap, om integraal beleid en om sociale innovatie. Werk aan de winkel dus. Zo gaan we geïnspireerd beginnen aan de volgende 50 jaar!

Samen voor een mooi en duurzaam Gelderland

Opkomen voor lokale belangen

Tracébesluit ViA15 > Ons beroep tegen de voorgenomen doortrekking van de A15 Bommel-Zevenaar loopt. De Raad van State deed een tussenuitspraak: de effecten vanwege stikstofuitstoot door verkeer op Natura2000-gebieden kunnen niet meer worden beperkt tot de vijf kilometerzone vanuit de weg. De Minister van Infrastructuur en Waterstaat is daarom bij het herstelbesluit uitgegaan van een rekengrens van 25 kilometer. Of dat genoeg is, moet dit jaar blijken bij de definitieve uitspraak.

Omgevingsverordening > Bij vaststelling van actualisatie 7 van de omgevingsverordening Gelderland is bepaald dat een reeks van gebiedjes in het Gelders NatuurNetwerk blijven liggen. Wij hadden eind 2020 bij het ontwerpvoorstel aangegeven dat de begrenzing hier onterecht was aangepast.

Rond actualisatie 8 van de verordening hebben we kanttekeningen geplaatst bij het ontwerpvoorstel voor extra uitbreidingsmogelijkheden voor verspreide glastuinbouw. Wij vinden dat het concentratiebeleid voor glastuinbouw hierdoor ondermijnd wordt.

Strand Nieuw Hulckesteijn > Voor het zuidwestelijk deel van Strand Nieuw Hulckesteijn bij Nijkerk wordt een natuurinrichtingsplan opgesteld. Hiervoor sloten we samen met lokale groepen in Nijkerk een convenant met de grondeigenaar.

De das bij Emst > De rechtbank van Arnhem honoreerde ons bezwaar tegen het plan om bij Emst een kerstboomkwekerij aan te leggen. Het gaat hier om een hydrologisch kwetsbare zone en een leefgebied van de das.

Energie en klimaat

Nationaal Programma RES

Samen met Natuur en Milieu Utrecht organiseerden we voor zo'n 120 deelnemers een sessie over natuur-inclusieve energietransitie. Niet alleen benadrukten we waarom we zorgvuldig moeten omgaan met natuur en landschap in onze energietransitie. Ook presenteerden we toolboxes en handreikingen, waarmee ambtenaren concreet met dit onderwerp aan de slag kunnen. Want een natuurinclusieve energietransitie vereist van overheden een actieve, regisserende rol in alle voorbereidende stappen.

Generatie van de toekomst Young professionals aan het woord

We hebben actief samengewerkt met de generatie van de toekomst. Vier jongeren liepen stage of deden werkervaring op. In twee webinars en in de jubileumbijeenkomst gingen young professionals in gesprek met politici en beleidsmakers. Hun zorgen, maar ook hun drive én kennis om bij te dragen aan oplossingen kwamen helder voor het voetlicht.

Wij komen op voor een natuurinclusieve energietransitie. Dat betekent dat we pal achter de klimaatdoelen staan. En dat we kijken naar goede inpassing, bescherming en versterking van de natuur, goede participatie en lokaal eigendom.

Swipocratie succesvolle manier om jongeren te bereiken

Voor de één kan de overstap naar duurzame energie niet snel genoeg gaan. De ander wacht liever nog op nieuwe technieken, of vindt het helemaal niet urgent. Wat vonden de jongeren van de Achterhoek? Via een Swipocratie vroegen we Achterhoekse jongeren naar hun mening. Dat was een succesvolle manier om hen te bereiken. Het geheim? Met Swipocratie geven jongeren op een snelle, makkelijke en visuele manier hun mening.

scan de qr-code om de infographic te bekijken

Een Energietuin? Jazeker!

In de Energietuin is het goed toeven. Gezelligheid, natuur, recreatie en schone energie gaan hier hand in hand. Het is een voor iedereen toegankelijk terrein waar op duurzame wijze hernieuwbare energie wordt opgewekt, natuur is of wordt ontwikkeld en ruimte is voor recreatie en beleving. Op de locatie vindt ook voorlichting plaats over duurzame hernieuwbare energie en natuur. Bij de ontwikkeling van een energietuin wordt de omgeving nauw betrokken, zodat de lokale gemeenschap kan meedenken, meedoen en mede-eigenaar kan zijn.

Afgelopen jaar onderzochten we samen met partners de mogelijkheden voor de eerste Energietuin in Gelderland. Komend jaar realiseren we deze op de Langeberg nabij Zelhem.

Opkomen voor een natuurinclusieve energietransitie

Het klimaatprobleem wordt steeds nijpender. We moeten ons uiterste best doen om de doelstellingen van het Klimaatakkoord te halen. In Gelderland zijn daarvoor zes Regionale Energiestrategieën (RES'en) vastgesteld. In 2022 wordt hard gewerkt aan concrete uitvoeringsprogramma's. Doel is dat in 2025 veel nieuwe wind- en zonprojecten vergund zijn.

Wij lobbyen er hard voor om dit doel ook daadwerkelijk gerealiseerd te krijgen. Daarbij vragen we extra aandacht voor de effecten op het landschap en de natuur. Er is sprake van een biodiversiteitscrisis en daarbij wordt duurzame

energieopwekking een extra drukfactor. Het ruimtegebruik verkleint leefgebieden, windturbines maken bovendien slachtoffers onder vogels en vleermuizen. De uitdaging waar we voor staan: de energietransitie zó uitvoeren dat de natuur er tegelijk ook van meeprofiteert. We hebben onder de vlag van de Natuur en Milieufederaties meegewerkt aan handreikingen voor gemeenten en ontwikkelaars. Zo ontwikkelden we een toolbox en een korte documentaire over Natuurinclusieve Energietransitie. Regelmatig gaven we adviezen of namen we deel aan overleggen met gemeenten, ontwikkelaars en lokale organisaties over plannen voor wind- of zonneparken. Zo

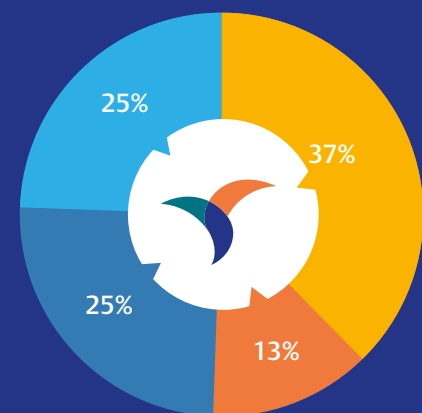
adviseerden we samen met de KNNV Epe-Heerde hoe rekening te houden met de natuur bij de realisatie van zonnecarports aan het Heerderstrand. In de gemeente Bronckhorst organiseerden we het participatieve ontwerptraject voor een Energietuin: een plek waar energieopwekking (zonnepanelen) gecombineerd wordt met veel ruimte voor natuur en recreatie. Begin december lanceerden we onze Natuurinclusieve Energietransitie-website. In 2022 zetten we dit werk voort en organiseren we een cursus Energieboswachter, om op lokaal niveau bij te kunnen dragen aan goede en groene projecten.

Hoe kun je de energietransitie en natuurbehoud combineren?

- Houd bij de locatiekeuze van een zonnenveld of windmolenpark rekening met natuur en landschap. Volg de zonneladder.
- Stel veiligheidsmaatregelen op, bijvoorbeeld een stilstandsvoorziening bij windturbines, om slachtoffers onder vogels en vleermuizen te voorkomen.
- Realiseer niet alleen energieopwekkers, maar ook nieuwe natuur.
- Kijk verder dan de locatie van het zonnenveld of windmolenpark. Realiseer ook projectoverstijgend natuur om kwetsbare populaties te beschermen en versterken.
- Stel een goed beheerplan op om te borgen dat de toegevoegde natuur behouden blijft als het wind- of zonnepark wordt beëindigd.

Inkomsten 2021

- Subsidies van overheden
- Contributies en donaties
- NPL en NMF samenwerking
- Opdrachten

De Natuur en Milieufederaties ontvangen jaarlijks een bijdrage van de Postcode Loterij. Wij bedanken alle mensen die meedoen met de Postcode Loterij.

Wij blijven nodig

1971 was het jaar van 'Grenzen aan de Groei', het rapport van de Club van Rome, en het jaar van een eerste nationaal milieubeleid. Niet toevallig dus dat we als Natuur en Milieu Gelderland in dat jaar startten en dus nu vijftig jaar bestaan. De vraag is of daarbij iets te vieren valt.

Een artikel uit Trouw van 8 december 1988 kopte: 'VVD waarschuwt boeren. Inkrimpen veestapel nodig als technische maatregelen falen'. Toch is de politiek daarmee tot op heden in gebreke gebleven. Dit is exemplarisch voor de milieumaatregelen van de afgelopen halve eeuw, die meestal bepaald niet het initiatief waren van bedrijfsleven en overheden. De meeste van deze maatregelen zijn zwaar bevochten door organisaties als Natuur en Milieu Gelderland. De afgezwakte slotverklaring van klimaatconferentie COP26 toont aan dat acties en activiteiten van burgers onverkort nodig zullen blijven.

Dirk H. van Uiter
Voorzitter

"Laten we ook de komende decennia proactief aan de slag blijven"

Gelukkig is er ook veel goeds te melden, zoals het Gelderse Platform Natuurinclusieve Landbouw, waarin een breed palet van organisaties onder aanvoering van Natuur en Milieu Gelderland de verbinding maakt tussen duurzame landbouw, natuur en cultuurlandschap. Laten we ook de komende decennia proactief aan de slag blijven. De afgelopen vijftig jaar hebben we laten zien dat we daar goed en succesvol in zijn.

Meerjarenstrategie 2020-2024

In 2020 is onze meerjarenstrategie* tot 2024 uitgewerkt in samenspraak met leden, partners en politiek. Met deze doelen voor 4 thema's in de hand zetten we ons de komende jaren vol energie in voor een groene, duurzame en gezonde provincie. Wat is onze strategie?

Agenderen en aanjagen. We signaleren proactief kansen en bedreigingen en leveren inbreng voor beleid, voor uitvoeringsprogramma's en voor succesfactoren om ambities te kunnen realiseren.

Maatschappelijk partner voor verbinden en samenwerken. We nemen initiatief om coalities tot stand te brengen en samen te werken, omdat we ervan overtuigd zijn dat samenwerking nodig is voor succesvolle verandering.

Belangen behartigen. We komen op voor het belang van natuur, landschap en leefomgeving en leveren inbreng voor omgevingsplannen en ruimtelijk beleid.

Samen voor een **mooi en duurzaam** Gelderland

De vereniging

In 2021 hebben we hoofdzakelijk digitaal gewerkt als gevolg van de pandemie. We hebben leren omgaan met de uitdagingen ervan. Ondanks de beperkingen van online werken slagen we erin om nieuwe medewerkers, leden en andere geïnteresseerden aan ons te binden. Voor onze Algemene ledenvergadering biedt de online variant echter zeer beperkt ruimte voor ontmoeting. We hopen van harte dit in 2022 weer op locatie te kunnen doen.

Het is toch van grote waarde om elkaar af en toe in het echt te zien. De reünie in september voor (oud-) medewerkers en (oud-) bestuursleden kon wel fysiek plaatsvinden; we genoten van de ontmoeting met deze betrokken mensen. Het jubileumdebat in november hadden we graag met een veel groter gezelschap meegemaakt. Maar het was ook in hybride vorm een hoogtepunt, met een klein gezelschap in de zaal en zo'n tweehonderd kijkers via de livestream.

Online activiteiten blijven ook in 2022 onderdeel van ons werk. We hopen van harte dit met diverse fysieke bijeenkomsten te kunnen aanvullen.

Het is toch van grote waarde om elkaar af en toe in het echt te zien

*Meerjarenstrategie 2020-2024 is te vinden op: natuurenmilieugelderland.nl/strategie-en-verantwoording

Het team van Natuur en Milieu Gelderland

Petra Souwerbren - *Directeur*
Alex de Meijer - *Energie en Water*
Nando Habraken - *Energie en Circulaire Economie*
Maarten Witberg - *Ruimte en Gebiedsontwikkeling*
Bernhard Oosting - *Natuur en omgevingsbeleid*
Erik Jan Bijleveld - *Natuurinclusieve landbouw (NIL)*
Jiska van Vliet - *Natuur en landbouw, Plan Boom*
Marieke Gorkink - *Projecten Voedsel en Schone lucht*
Els Sytsma - *Communicatie*
Etienne Goudriaan - *Communicatie (tot 1-12-2021)*
Eline Ross - *Communicatie (per 1-1-2022)*
Evelien Pleiter - *Office Management*
Chris Jansen - *Controller*

Onze flexibele schil:

Maarten Baneker - *Juridische zaken*
Jan Janse - *Coördinator Aanvalsplan landschapselementen*
Hans de Haan - *Coördinator Natuurinclusieve landbouw*
Monique Nieuwenhuis - *Communicatie Natuurinclusieve landbouw*
Linda Louwerse - *Circulaire economie*
Ellen van Reesch - *Landschap Achterhoek*
Babette van Rietschote - *Communicatie*
Shayenne Deeders - *Stagiair Multimedia Design*
Maryse Carbo - *Werkervaringsplaats*
Liesbeth Ormel - *Werkervaringsplaats*

Bestuur

Dirk van Uitert (*voorzitter*), Yvonne Kleefkens, Chris Peeters, Ardi Dortmans en Henry Potman.

Wij zetten ons in voor een mooi en duurzaam Gelderland!

Meedoen? Kijk op
[natuurenmilieugelderland.nl/](http://natuurenmilieugelderland.nl/word-lid)
word-lid

Natuur en Milieu Gelderland

Oude Kraan 72, 6811 LL Arnhem
www.natuurenmilieugelderland.nl

Email info@natuurenmilieugelderland.nl

IBAN NL89 TRIO 0338 6290 25

iDeal natuurenmilieugelderland.nl/doneren

Vormgeving IDD | idd.nl

Fotografie Voorpagina: Erik van der Ploeg

Pagina 2: Walter van Os

Pagina 5 (onderste foto): Stieny Wetters

Foto's jubileumdebat (in kalender en op pagina 11): Guy Ackermans

Achterpagina: Jetty Karthaus

Overige foto's: Natuur en Milieu Gelderland

